

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS TOIMINNAN HARJOITTAMISESTA JA SEN VALVONNASTA**Ehdotuksen pääasiallinen sisältö**

Asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä lannoitelain (711/2022) nojalla talouden toimijan toiminnan luonnetta koskevista ilmoitettavista tiedoista ja ilmoitusmenettelystä, tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä, laatujärjestelmän sisällöstä, mitä tietoja lannoitevalmisteita sisältävästä erästä on ilmoitettava sekä siitä, milloin ja miten ennakoilmoitus on tehtävä. Lisäksi asetuksessa säädettäisiin viranomaisten tarkastus- ja valvontamenettelyistä.

Asetus tulisi voimaan 11.10.2023.

Valmistelu

Asetusehdotus valmisteltiin maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. Asetuksen valmistelun aikana järjestettiin sidosryhmäkeskustelu hybriditilaisuutena. Asetusehdotus oli lausuntokierroksella 3.2.2023–31.3.2023. Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: Ruokavirasto, Tulli, Bioenergia ry, Kemianteollisuus ry/lannoite- ja kalkitustyöryhmä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, ProAgria Keskusten Liitto, Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Suomen Kiertovoima ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Viherympäristöliitto ry ja Ympäristöteollisuus ja palvelut YTP ry. Lisäksi asetusehdotus oli maa- ja metsätalousministeriön internet-sivuilla (<https://mmm.fi/lausunnolla>), ja siitä saivat lausua muutkin kuin lausuntopyyntöön vastaanottajat. Lausuntoja saatiin yhteensä neljä kappaletta seuraavilta tahoilta: Biolan Group, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Ruokavirasto ja Suomen Biokierto ja Biokaasu ry. Lisäksi Tulli ja Metsäteollisuus ry ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa.

MTK suhtautui asetuksen sisältöön myönteisesti eikä sillä ollut huomautettavaa asetuksen sisällöstä. Ruokavirasto esitti lausunnossaan valmistajan määritelmän tarkentamista, jotta myös sellaiset valmistajat, jotka eivät saata lannoitevalmisteita markkinoille olisivat valvonnan piirissä. Ruokavirasto katsoi lisäksi, että talouden toimijan ylläpitämään tiedostoon tulisi näytteiden tulosten lisäksi merkitä myös tuotantoprosessiin liittyvien vaatimusten todentamiseen liittyvät tiedot ja tulokset ja tiedot tulisi säilyttää viisi vuotta. Ruokavirasto ehdotti lisäksi täsmentämään ennakoilmoitukseen liittyvien perustelumuiiston tekstiä haitallisten aineiden analysoinnista. Biolan Group esitti, että asetuksesta poistetaan vaatimus varastoinnin ilmoittamisesta. Biolan Groupin mukaan laatujärjestelmässä tulisi sallia esimerkiksi seosten ja kompostierien testaamisen, jolloin hyväksytyä materiaalierää voidaan käyttää tuotteisiin erilaisina seoksina ilman lopputuotekohtaista testausta. Biolan Group ehdotti lisäksi, että maahantuotavien lannoitevalmisteiden osalta Ruokavirasto voisi riskiperusteisesti edellyttää haitallisten aineiden analysointia nykykäytännön mukaisesti. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry esitti, että perustelumuiostiossa tuodaan esille paremmin, että yritys voi hyödyntää vapaaehtoisia laatujärjestelmiä lannoitelainsäädännön laatujärjestelmän toteuttamisessa. Lisäksi Suomen Biokierto ja Biokaasu ry piti tärkeänä, että valmistaja voi itse määrittää erän ja sen koon, kuten asetuksessa on säädetty.

Ruokaviraston lausuntoon liittyen valmistaja on määritelty lannoitelaisissa eikä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voida muuttaa lain määritelmää. Asetuksen mukaan ilmoitusvelvollisuus kattaa kuitenkin myös toimipaikat, jossa lannoitevalmisteita valmistetaan, jolloin Ruokavirastolla on mahdollisuus valvoa niitä. Lannoitelain 16 §:n vaatimus säilyttää tiedot viisi vuotta kattaa myös asetuksen 3 §:n vaatimukset. Markkinoille saattaminen puolestaan kattaa myös lannoitevalmisteen myynnin tai luovuttamisen toiselle talouden toimijalle esimerkiksi jatkojalostusta

varten. Asetus ei edellytä lopputuotteen eräkohtaista analysointia, vaan yritykset voivat määrittää prosessin kannalta olennaiset parametrit laatujärjestelmässään ja valvoa niitä siten kuin on lopputuotteen laadun kannalta tarkoituksenmukaista. Näin ollen asetus on jo Biolan Groupin ehdotuksen mukainen.

Lausuntojen perusteella asetusluonnokseen ehdotetut muutokset

Ilmoitusvelvollisuutta koskevat 2 §:stä poistettaisiin vaatimus ilmoittaa varastointipaikat. Valvova viranomaisena saisi tarvittaessa varastointipaikat tietoonsa talouden toimijalta. Vaatimuksen poisto vähentäisi toimijoiden rekisteritietojen jatkuvaa päivittämistä.

Tiedoston pitoa koskevaan 3 §:ään lisättäisiin vaatimus merkitä valmistusprosessiin liittyvien vaatimusten todentamiseen liittyvät tiedot ja tulokset, jolloin Ruokavirastolla olisi mahdollisuus valvonnassa todentaa valmistusprosessin toimivuus. Tällaisia vaatimuksia voisivat olla esimerkiksi kompostointiprosessin lämpötilat ja ajat.

Ennakoilmoituksen osalta poistettaisiin vaatimus eräkohtaisuudesta.

Muilta osin täsmennetään perustelumuistion tekstiä. Ilmoitusvelvollisuuden riittävyttä ja toimivuutta arvioidaan lisäksi lannoitelain seurannassa ja jälkiarvioinnissa ja muutokset ehdotetaan tehtäväksi tarvittaessa lakitasolla.

Ehdotuksen yksityiskohtainen sisältö

2 §. Ilmoitusvelvollisuus. Lannoitelain 14 §:n mukaan valmistajan, tuojan ja markkinoille saattajan on tehtävä Ruokavirastolle ilmoitus toiminnastaan. Pykälän mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toiminnan luonnetta koskevista ilmoitettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä.

Asetuksen 2 §:n ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että laissa säädettäväksi ilmoitettujen tietojen lisäksi talouden toimijan olisi ilmoitettava myös lannoitevalmisteiden ainesosaluokat ja ainesosat. Lannoitevalmisteiden ainesosaluokat ja käytetyt ainesosat kuvaavat toiminnan luonnetta. Ainesosaluokkia ovat esimerkiksi mädäte, komposti ja eläinperäisistä sivutuotteista johdetut tuotteet. Toiminnan luonne on siten hyvin erilainen sen mukaan, onko kyseessä esimerkiksi biokaasulaitos vai kompostointilaitos. Toiminnan luonteeseen vaikuttaa myös prosessissa käsiteltävät ainesosat. Eri ainesosilla voi olla muun muassa erilaisia käsittelyvaatimuksia ja käytön rajoituksia niihin liittyvän riskin perusteella.

Toisen momentin mukaan talouden toimijan, joka valmistaa lannoitevalmisteita, olisi lisäksi ilmoitettava kaikkien niiden toimipaikkojen, joissa lannoitevalmisteita tosiasiallisesti valmistetaan, kuten kompostoidaan, mädätetään, sekoitetaan, pakataan sekä varastoidaan, osoitteet sekä muut tarvittavat yhteystiedot valvontaa varten. Lannoitelain mukaan valmistajalla tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä, joka valmistaa taikka suunnittelee tai valmistuttaa lannoitevalmistetta ja pitää kyseistä lannoitevalmistetta kaupan omalla nimellään tai tavaramerkillään. Ruokavirasto antaa ohjeet ilmoituksen laatimiseen.

Kolmannen momentin mukaan ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi talouden toimijaa, joka luovuttaa tilan tai yhteislantalan lantaa suoraan tilalta niin sanottuna irtotavarana silloin kun lanta ei sisällä mitään vakavan tartuntataudin riskiä eikä tilalla ole todettu hukkakauraa.

3 §. Tiedoston pitäminen. Lannoitelain 16 § edellyttää, että lannoitevalmisteiden valmistajan, markkinoille saattajan sekä tuojan on pidettävä toiminnastaan ajan tasalla olevaa eräkohtaista tiedostoa. Tiedostosta on voitava tarvittaessa selvittää valvontaa varten tarpeelliset tiedot, kuten lannoitevalmisteiden käsittely,

määrät ja jäljitettävyys. Lain mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

Asetuksen 3 §:n ensimmäisen momentin mukaan sen lisäksi mitä lain 16 §:ssä edellytetään, tiedostoon olisi merkittävä laatujärjestelmän mukaisten näytteiden tulokset sekä tiedot laadunvarmistuksessa hylättyjen erien käsittely- tai hävittämismenettelyistä.

4 §. *Laatujärjestelmä.* Lannoitelain 17 §:n mukaan valmistajan on otettava käyttöön laatujärjestelmä, jonka avulla varmistetaan, että lannoitevalmisteet ovat lainsäädännön vaatimusten mukaisia. Lain mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset laatujärjestelmän sisällöstä.

Asetuksen 4 §:n ensimmäisen momentin mukaan valmistajan olisi huolehdittava lannoitevalmisteiden laatuun vaikuttavien tekijöiden tunnistamisesta, tarkoituksenmukaisten menettelyjen suunnittelusta, toteuttamisesta ja seurannasta mikrobiologisen tai muun vaaran vähentämiseksi.

Toisen momentin mukaan valmistajan olisi testattava lannoitevalmiste eräkohtaisesti. Lannoitevalmisteesta testattaisiin aineosien ja prosessin kannalta lannoitevalmisteiden laatuun vaikuttavat parametrit. Orgaanisessa lannoitteessa tai maanparannusaineessa ainesosan ja prosessin kannalta olennainen parametri voisi olla esimerkiksi kokonaistypen määrä tai hygieniä. Kasvualustasta voitaisiin testata esimerkiksi siinä käytettävän maanparannuskompostin laatu ja lannoitteesta sen valmistuksessa käytettävän ainesosan tai lopputuotteen pää- tai hivenravinteiden pitoisuus. Erä, erän koko ja olennaiset parametrit olisi määritettävä laatujärjestelmässä. Erällä voitaisiin tarkoittaa esimerkiksi valmistuserää tai myyntierää. Myyntierä voi koostua yhdestä tai useammasta valmistuserästä, toisaalta valmistuserä voi olla monta myyntierää. myyntierä voi koostua yhdestä tai useammasta valmistuserästä ja toisaalta valmistuserä voi olla useita myyntieriä. Jos jonkin vaatimuksen, kuten haitallisen aineen esiintymättömyys, täytyminen seuraa varmasti ja kiistatta lannoitevalmisteiden luonteesta tai valmistusprosessista johtuen, vaatimusten voitaisiin olettaa täyttyvän valmistajan vastuulla ilman todentamista, kuten testausta.

Kolmannen momentin mukaan valmistajan olisi analysoitava syyt, mikäli lannoitevalmiste ei täytä lannoitelain nojalla määritettyjä raja-arvoja tai muita lannoitevalmisteelle asetettuja vaatimuksia.

5 §. *Ennakoilmoitus.* Lannoitelain 28 §:n mukaan talouden toimijan on ilmoitettava lannoitevalmisteiden tuonnista ennen erän vastaanottamista Ruokavirastolle mahdollista näytteenottoa varten. Lain mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja lannoitevalmisteita sisältävästä erästä on ilmoitettava sekä siitä, milloin ja miten ennakoilmoitus on tehtävä.

Asetuksen 5 §:n ensimmäisen momentin mukaan talouden toimijan olisi tehtävä ilmoitus lannoitevalmisteiden tuonnista viimeistään kolme arkipäivää ennen erän saapumista Suomen alueelle. Ilmoitus tehtäisiin Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Näin meneteltäessä Ruokavirastolla olisi tarvittaessa mahdollisuus ottaa lannoitevalmisteesta näyte lannoitevalmisteiden vaatimustenmukaisuuden todentamiseksi.

Toisen momentin mukaan lannoitelain 28 §:ssä säädettyjen ilmoitettavien tietojen lisäksi talouden toimijan olisi liitettävä tuontierää koskeviin asiakirjoihin lannoitevalmisteiden tuoteseloste, kauppalasku tai vastaava asiakirja, eräkohtainen testausseleste lannoitevalmisteiden haitallisista aineista sekä eräkohtainen testausseleste orgaanista ainesta sisältävän lannoitevalmisteiden hygieenisestä laadusta.

6 §. *Tarkastus- ja valvontamenettelyt.* Lannoitelain 30 §:ssä säädetään viranomaisten tarkastusoikeudesta. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastus- ja valvontamenettelyistä sekä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta.

Asetuksen 6 §:ssä säädettäisiin, että tarkastus voitaisiin toteuttaa kohteessa tehtävän fyysisen tarkastuksen sijasta myös muulla tavoin, kuten videoneuvotteluna, puhelimitse tai asiakirjatarkastuksena, jos Ruokavirasto katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi.